

ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Кафедра гуманітарних та економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчально-методичної
та наукової роботи

Г. Ю. Шаркова

2014 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛОГІКА

галузь знань 0304 Право, 0305 Економіка та підприємництво, 1301 Соціальне забезпечення

напрямок підготовки 6.030401 Правознавство, 6.030309 Облік і аудит, 6.130102, Соціальна робота

форма навчання денна

(Шифр за ОПН ВСГП 3)

Кіровоград – 2014 рік

Робоча програма «Логіка» для студентів за напрямом підготовки
6.030401 Правознавство, 6.030309 Облік і аудит, 6.130102, Соціальна робота,
20__ року - ____ с.

Розробник: В.А.Ігнат'єв – завідувач кафедри гуманітарних та економічних
дисциплін, кандидат філософських наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри _____
Протокол від 29 серпня 2014 року № 1

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____ (Ігнат'єв В.А.)
29 серпня 2014 року (прізвище та ініціали)

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський
інститут державного та муніципального управління Класичного приватного
університету»

Протокол від 29 серпня 2014 року № 1

09 вересня 2014 року Голова _____ Г. Ю. Шаркова

© ПВНЗ «КІДМУ КПУ», 2014 рік

© ПБ розробника, 2014 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасні вимоги до спеціаліста з вищою юридичною освітою передбачають, що майбутній фахівець має не лише певний обсяг професійно необхідних знань, але також володіє вміннями та навичками ведення логіки справи, здатний аргументовано довести свою точку зору. Сьогодення вимагає від особистості здатності активно і творчо підходити до професійних проблем, так і до соціального буття в цілому.

Набуття таких навичок найкраще здійснюється при вивченні курсу логіки. Курс логіки покликаний надати студенту необхідний мінімум знань про предмет та значення цієї науки, основні форми мислення та їх характеристики, закони логіки. Засвоєння вимог програми є необхідною передумовою підвищення культури майбутніх фахівців з правознавства в цілому і логічної культури зокрема. Вивчення курсу логіки сприяє оволодінню студентами інформації, потрібної їм як для теоретичної професійної діяльності, так і в практичній сфері.

Курс логіки є складовою частиною програми вищої освіти і належить до циклу соціально-гуманітарних дисциплін. Відповідно до затвердженого Міністерством освіти та науки навчального плану курс логіки викладається на першому курсі навчального процесу.

Основна мета дисципліни полягає у формування у студентів логічної культури мислення, здатності відокремлювати головне від другорядного, критично сприймати юридичні поняття і визначення з метою підвищення професійної кваліфікації.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння основи формальної логіки. І використання в процесі професійної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: теоретичне і практичне освоєння основних таких форм логічного мислення як поняття, судження, умовивід, гіпотеза, а також законів традиційної логіки

В результаті засвоєння матеріалів курсу студент-магістр повинен **знати:**

- об'єкт, предмет і метод науки логіки, чітко оперувати і володіти її понятійно-категоріальним апаратом;
- історію формування предмета *логіка*, головні цілі використання логічного знання;

Вимоги до знань та вмінь

Знати

- особливості почуттєвого пізнання й абстрактного мислення;
- мову логіки;
- уявлення про природу та процес логічного пізнання;
- основні положення логіки про поняття, судження, умовиводи та закони логіки;

Вміти:

- використовувати закони і категорії логіки;
- правильно самостійно аналізувати, тлумачити та застосовувати конкретні норми права;
- користуватися доказами і спростуваннями, аналізом і синтезом, підбирати необхідні аргументи;
- логічно вірно будувати свої речення і знаходити помилки в реченнях інших.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Форма навчання: денна

№ з/п	Назва теми	Години			
		Всього	Лекції	Практ.	С/р
1	Предмет та значення логіки	14	2	2	10
2	Поняття	19	4	4	11
3	Судження	19	4	4	11
4	Закони логіки	19	4	4	11
5	Умовиводи	19	4	4	11
	Разом	90	18	18	54

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет , структура і завдання логіки.

Мислення як предмет вивчення логіки. Поняття форми мислення. Проблема істинності та формально-логічної правильності мислення. Значення логіки у житті людей. Логічна культура особистості. Природа уявлення і мислення. Взаємозв'язок мислення і мови. Основні етапи розвитку логіки. Зв'язок логіки з іншими науками.

Тема 2. Поняття.

Загальна характеристика поняття як форми мислення. Основні логічні прийоми формування понять. Суттєві та несуттєві ознаки. Види понять. Відношення між поняттями. Обсяг та зміст поняття, їх співвідношення. Закон зворотного відношення між обсягом і змістом. Види і відношення між поняттями. Поняття класу. Логічні операції: додавання, віднімання, множення, обмеження, узагальнення. Визначення і його види. Поділ понять і його види.

Тема 3. Судження.

Загальна характеристика судження як форми мислення. Атрибутивні та реляційні судження, їх особливості та структура. Особливості суб'єктно-предикатних відношень в реляційних судженнях. Категоричні та екзистенціальні судження. Поняття про розподіленість термінів у судженні. Пропозиційна функція. Поняття про квантори, їх значення. Види відношень між судженнями. Логічний квадрат. Просте та складне судження. Кон'юнктивне судження, його особливості та таблиця істинності. Диз'юнктивне судження, його особливості та таблиця істинності. Строго диз'юнктивне судження, його особливості та таблиця істинності. Імплікативне судження, його особливості та таблиця істинності.

Тема 4. Закони логіки.

Сутність і значення законів в пізнанні. Основні закони логіки і їх загальна характеристика. Закон тотожності. Закон протиріччя. Закон

виключеного третього. Закон достатньої підстави. Використання законів логіки в слідчій практиці.

Тема 5. Умовиводи.

Загальна характеристика умовиводу як форми мислення. Безпосередні умовиводи і основні способи їх побудування. Специфіка дедуктивних умовиводів і його структура. Простий категоричний силогізм, його визначення, склад, Фігури силогізму. Складний дедуктивний умовивід і його види. Чисто умовний умовивід. Умовно-категоричний силогізм. Розділово-категоричний умовивід. Умовно-розділовий умовивід. Складний силогізм (полісилогізм). Складний силогізм (полісилогізм). Складноскорочений силогізм (епіхейрема). Поняття індуктивного умовиводу і його види. Повна і неповна індукція. Аналогія як традуктивний умовивід та його види.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
1.	Логіка в історії філософії	2
2.	Дефініція та поділ понять	4
3.	Прості та складні судження	4
4.	Основні закони логіки	4
5.	Види умовиводів	4
	РАЗОМ	18

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Логіка в історії філософії

1. Природа уявлення і мислення.
2. Взаємозв'язок мислення і мови.
3. Етапи розвитку логіки, її зв'язок з іншими науками.

Тема 2. Дефініція та поділ понять

1. Загальна характеристика логічних операцій
2. Логічні операції обмеження і узагальнення.
3. Логічні операції визначення.
4. Поділ понять: дихотомія, класифікація

Тема 3 Прості і складні судження

1. Кон'юнктивне судження, його особливості та таблиця істинності.
2. Диз'юнктивне судження, його особливості та таблиця істинності.
3. Строго диз'юнктивне судження, його особливості та таблиця істинності.
4. Імплікативне судження, його особливості та таблиця істинності.

Тема 4: Основні закони логіки

1. Сутність і значення закону тотожності та сфера його дії.
2. Сутність та значення закону протиріччя та сфера його дії.
3. Сутність та значення закону виключеного третього та сфера його дії.
4. Сутність та значення закону достатньої підстави та сфера його дії.

Тема 5: Види умовиводів

1. Умовно-категоричний силігізм.
2. Розділово-категоричний умовивід.
3. Умовно-розділовий умовивід.
4. Індуктивні умовиводи.
5. Аналогія

САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи з дисципліни “Логіка” складають:

1. Самостійне опрацювання теоретичних питань курсу.
2. Підготовка до практичних занять, опрацювання першоджерел та навчальної літератури.
3. Написання рефератів.
4. Інші форми самостійної роботи.

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
1.	Предмет і значення логіки в історії філософії	10
2.	Процес утворення понять	11
3.	Судження	11
4.	Закони логіки	11
5.	Логічні основи теорії аргументації	11
	РАЗОМ	54

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань студентів відбувається на підставі наступних критеріїв:

- 1) Правильність відповідей (правильне, достатньо глибоке викладення теоретичних понять курсу).
- 2) Рівень усвідомлення матеріалу курсу і самостійність суджень.
- 3) Новизна навчальної інформації, рівень використання наукових (теоретичних знань) і правових норм.
- 5) Вміння користуватися засвоєними теоретичними положеннями.

Відповідь студента оцінюється і за формою, тобто з точки зору логічності, чіткості, виразності викладу навчального матеріалу.

“ВІДМІННО” ставиться студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою, обсягом. Це означає, що студент у повній мірі з програмою засвоїв навчальний матеріал, викладений на лекціях, в підручниках, володіє знаннями, на заліках та семінарських заняттях дає чіткі відповіді на поставлені запитання, а також при рішенні завдань показує знання не лише основної але й додаткової літератури, нормативних джерел наводить власні судження, робить висновки, використовує знання з суміжних, галузевих дисциплін, вміє пов'язати вивчений матеріал з реальною дійсністю і легко використовує його для рішення практичних завдань. Мова студента повинна бути логічно обґрунтована і граматично правильна.

“ДОБРЕ” передбачає також високого рівня знань і вмінь. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять, правових норм, невеликі помилки у мові і стилі викладу.

“ЗАДОВІЛЬНО” передбачає наявність знань лише основного матеріалу; студент відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу

матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач.

“НЕЗАДОВІЛЬНО” ставиться, коли студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Розкрийте поняття мислення як предмет вивчення логіки.
2. Дайте характеристику основних етапів розвитку логіки.
3. Проаналізуйте зв'язок логіки з іншими науками.
4. Розкрийте значення логіки у житті людей і логічної культури для юриста.
5. Дайте характеристику взаємозв'язку мови і логіки. Розкрийте сутність логіки висловлювань та логіки предикатів.
6. Дайте загальну характеристику поняття. Визначте види понять за ознаками предметів.
7. Дайте визначення змісту і обсягу поняття. Розкрийте зв'язок між ними.
8. Розкрийте сутність логічних прийомів утворення понять.
9. Дайте характеристику класів і їх видів. Проаналізуйте поняття “склад злочину”.
10. Дайте характеристику видів понять за змістом.
11. Розкрийте сутність відношення між поняттями.
12. Розкрийте сутність операції з класами (обсягами) понять: об'єднання, множення, класів. Показати на прикладах.
13. Розкрийте сутність операції з класами: віднімання, узагальнення та обмеження понять. Показати на прикладах.
14. Розкрийте сутність операції з класами: поділ понять та його види. Показати на прикладах.
15. Визначте закони складання і множення класів понять.
16. Визначте закони поділу класів понять.
17. Дайте характеристику визначення понять і їх видів.
18. Розкрийте значення розподілення термінів у категоричних судженнях.
19. Дайте характеристику неявного виду визначення. Наведіть приклади.
20. Дайте характеристику номінального і реального виду визначення. Наведіть приклади.
21. Дайте загальну характеристику судження.
22. Розкрийте сутність простих суджень, їх види і структуру.

23. Розкрийте сутність явних визначень. Наведіть приклади.
24. Дайте характеристику складних суджень і їх видів. Розкрийте умови істинності і хибності суджень.
25. В чому полягає сутність деонтичної (нормативної) модальності і її форми.
26. Розкрийте сутність відношення між складними судженнями.
27. Дайте характеристику модальності суджень і її види.
28. Дайте визначення закону тотожності. Розкрийте його значення для юриста.
29. Дайте визначення закону непротиріччя (суперечності). Розкрийте його значення для юриста.
30. Розкрийте сутність поняття умовиводу, його структури і види.
31. Дайте характеристику перетворення безпосередніх умовиводів. Наведіть приклади.
32. Дайте характеристику дедуктивних умовиводів із складними судженнями (умовними, умовно-категоричними).
33. Розкрийте сутність якісних і кількісних суджень. Дайте характеристику їх видів.
34. Розкрийте сутність відношень між простими судженнями. Дайте характеристику логічного квадрату.
35. Дайте визначення закону виключеного третього. Розкрийте його значення для юриста.
36. Розкрийте сутність побудови умовиводу за допомогою простих категоричних суджень.
37. Дайте характеристику видів аналогії.
38. Розкрийте роль проблеми в пізнанні. Визначте види вирішення проблем.
39. Дайте характеристику питання як форми вирішення проблеми. Визначте види питань. Визначте види відповідей.
40. Дайте характеристику дедуктивних умовиводів із складними судженнями (розділово-категоричних, умовно-розділових).

41. Дайте загальну характеристику індуктивних умовиводів. Визначте і розкрийте сутність видів індукції.
42. Розкрийте поняття про логіку висловлювання і логіку предикатів.
43. Дайте характеристику сутності дискусії і полеміки. Розкрийте основні правила дискусії.
44. Розкрийте умови дійсності умовиводів за аналогією.
45. Дайте характеристику модусів категоричного силогізму.
46. Визначте поняття аргументації та розкрийте її роль у формуванні переконань.
47. Дайте характеристику спростування та визначте його основні засоби.
48. Розкрийте сутність поняття гіпотези та визначте її роль у розвитку науки.
49. Розкрийте поняття версії, процесу її висування, доведення і спростування.
50. Розкрийте сутність утворення умовиводу з простих категоричних суджень шляхом протиставлення предикату.
51. Дайте характеристику силогізмів за структурою (повний, скорочений, полісилогізм, прогресивний, регресивний).
52. Дайте характеристику поняття доведення та розкрийте його структуру.
53. Розкрийте сутність логічних помилок в доведенні і спростуванні.
54. Визначте правила доведення і спростування.
55. Розкрийте значення і роль доведення у науковому пізнанні світу.
56. Визначте загальні правила категоричного силогізму.
57. Розкрийте сутність утворення умовиводу з простих категоричних суджень шляхом обернення.
58. Розкрийте сутність виводів із суджень з відношеннями. Розкрийте їх види.
59. Дайте характеристику простого категоричного силогізму, Розкрийте його структуру та терміни.
60. Розкрийте поняття закони логіки. Дайте характеристику основних законів логіки.

61. Розкрийте сутність утворення умовиводу з простих категоричних суджень шляхом перетворення.
62. Дайте характеристику дедуктивних умовиводів. Розкрийте їх види в залежності від кількості посилок.
63. Дайте характеристику видів доведення.
64. Охарактеризуйте фігури категоричного силогізму. Визначте їх правила.
65. Дайте характеристику наукової індукції та її методів (єдиної подібності та єдиної відмінності).
66. Дайте характеристику наукової індукції та її методів (сполучний метод подібності і відмінності, метод залишків, метод супутніх змін).

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Зв'язок мови і мислення.
2. Взаємозв'язок логіки формальної та діалектичної.
3. Логічні вчення античності.
4. Логіко-методологічні ідеї Платона.
5. Логіка Арістотеля: методологія, вчення про судження, теорія силогізму.
6. Логіка стоїків, епікурейців та скептиків.
7. Логічні ідеї Ф. Аквінського.
8. Епістемологія і логіка У. Оккама.
9. Основні середньовічні типи логіко-методологічного світогляду.
10. Логіка епохи Відродження і Нового часу.
11. Вчення про раціональне мислення Р. Декарта.
12. Логічні ідеї Г. Лейбніца.
13. Трансцендентальна логіка І. Канта.
14. Теорія пізнання Канта. Аналітичне та синтетичне знання.
15. Діалектична логіка Гегеля: філософська система Гегеля, проблема суперечностей
16. Мислення як предмет вивчення логіки. Пізнання та мислення.
17. Формування логічної культури особистості
- 18 Роль дефініції в науці.
- 19 Модальність судження.
20. Категоричні судження.
21. Характеристика і види складних суджень.
22. Теорія питання і відповіді.
- 23 Фігури силогізму.
24. Складний силогізм (полісилогізм);
- 25 Скорочений силогізм (ентимема);
26. Складноскорочений силогізм (епіхейрема);
27. Повна і неповна індукція.
28. Правила висновків логіки суджень.

29. Правила висновків логіки предикатів.
30. Застосування правил категоричного силогізму в науці.
31. Зведення модусів 2, 3 і 4 - ї фігур до модусів першої фігури.
32. Мистецтво полеміки в процесі розвитку логічної культури.
33. Види суперечки.
34. Доведення і спростування в юридичних науках і практиці.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гетманова А.Д. Учебник по логике. М.: ЧеРо, 2000.
2. Горский Д.П. Логика. - М., 1963.
3. Жеребкін В.Є. Логіка: (Підруч. для юрид. Вузів і фак.) - Х.: Основа. К.: Знання, 1998.
4. Ивин А.А. Логика: Учебник для гуманитарных факультетов. - М.: ФАИР-ПРЕСС, 2000.
5. Кириллов В.И., Старченко А.А. Логика. - М.: Высшая школа, 1987.
6. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Четверта хвиля, 1998.
7. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник. - М., Наука, 1975.
8. Свинцов В.И. Логика. Элементарный курс для гуманитарных специальностей. - М.: Скорина, Весь мир, 1998.
9. Тофтул М.Г. Логіка: Посібник для студентів вузів. - К.: Академія, 1999.
10. Хоменко І.В., Алексюк І.А. Основи логіки. - К.: Золоті ворота, 1996.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Асмус В.Ф. Логика. - М., 1947.
2. Асмус В.Ф. Учениелогики о доказательстве и опровержении. - М., 1954.
3. Войшвилло Е.К. Предмет и значение логики. - М., 1960.
4. Войшвилло Е.К. Понятие как форма мышления. М., 1989.
5. Гжегорчик А. Популярная логика. - М.: Наука, 1979.

6. Горский Д.П. Определение. - М., 1974.
7. Зевет В. Элементарная логика. - М.: Высшая школа, 1985.
8. Ивин А.А. Искусство правильно мыслить. - М., 1986.
9. Ивлев Ю.В. Логика. - М., 1992.
10. Краткий словарь по логике. Под ред. Горского Д.П. - М., 1991.
11. Лебедев С.А. Индукция как метод научного познания. - м., 1980.
12. Маковельский А.О. История логики. - М., 1967.
13. Павлова К.Г. Искусство спора: логико-психологические аспекты. - М., 1988.
14. Поварин С.И. Искусство спора. - М., 1983.
15. Поварин С.И. Спор о теории и практике спора. - М., 1992.
16. Уемов А.И. Аналогия в практике научного исследования. - М., 1970.
17. Формальная логика. - Л., 1977.